

Asia

Yleisten asioiden neuvosto 19.11.2019

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 19.11.2019

Monivuotinen rahoituskehys oli kokouksessa esillä puheenjohtajavaltion tiedotusasiana. Suomi esitteli lyhyesti rahoituskehysneuvottelujen tilannetta sekä jatkotyötä. Asiakohdassa ei käyty keskustelua. Komissio korosti, että neuvotteluissa tulisi edetä mahdollisimman pian.

Neuvosto käsitteli 12.-13.12. Eurooppa-neuvoston selityksin varustettua asialistaa. Jäsenmaat antoivat tukensa asialistalle. Osa jäsenmaista kytki asialistan pääaiheet – ilmaston ja monivuotisen rahoituskehysten – toisiinsa korostaen, että ilmastotavoitteisiin vastaaminen edellyttää riittävää rahoitusta. Lisäksi painotettiin ilmastotavoitteiden sosiaalisten vaikutusten huomioimista ja oikeudenmukaisen siirtymän varmistamista.

Neuvosto kävi näkemystenvaihdon EU:n perusoikeusviraston (FRA) johtajan Michael O’Flahertyn kanssa. Keskustelussa korostuivat perusoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen kytkökset.

Neuvosto kävi näkemystenvaihdon neuvoston oikeusvaltiovuoropuhelun uudistamista koskevista päätelmistä. Aiheesta käytiin pitkä keskustelu, mutta konsensusta päätelmistä ei saavutettu. Päätelmät annettiin lopulta puheenjohtajan päätelminä, joilla on 26 jäsenmaan tuki.

Laajentuminen oli kokouksessa esillä tilannekatsauksena. Neuvostokeskustelussa vahvistettiin EU:n sitoutuminen Länsi-Balkanin maiden eurooppalaiseen perspektiiviin ja EU:n aktiiviseen rooliin alueella, maiden uudistustyötä tukien. Myös ajatus laajentumispolitiikan uudistamisen tarkastelusta uuden komission esitysten pohjalta sai kannatusta. Neuvosto jatkaa keskustelua seuraavista askeleista, etenkin Albanian ja Pohjois-Makedonian osalta, pohjustaen aiheeseen palaamista Eurooppa-neuvostossa lokakuun Eurooppa-neuvostossa sovitun mukaisesti.

Epävirallisella ministerilounaalla aiheena oli toimielinten välinen yhteistyö, mukaan lukien monivuotinen ja vuotuinen ohjelmointi.

Kokouksen puheenjohtajana toimi eurooppaministeri Tytti Tuppurainen.

A-kohtien hyväksyminen

Hyväksyttiin asiakirjojen 13941/19 ja 13942/19 mukaisesti.

Monivuotinen rahoituskehys 2021–2027 (MFF)

Puheenjohtaja esitteli kokouksessa rahoituskehysneuvottelujen tilannetta sekä jatkotyötä. Lokakuun Eurooppa-neuvoston antaman ohjauksen mukaisesti puheenjohtajavaltio laatii luvut sisältävän neuvottelulaatikkoasiakirjan ennen joulukuun Eurooppa-neuvostoa. Rahoituskehyskokonaisuuteen liittyvien sektorikohtaisten lainsäädäntöehdotusten käsittelyä on myös jatkettu. Euroopan parlamentin edustajien kanssa pidettyyn epäviralliseen aamiaistapaamiseen viitaten puheenjohtaja kertasi myös lyhyesti parlamentin näkemysten pääkohdat.

Asiakohdassa ei käyty keskustelua. Komissio (Oettinger) korosti, että neuvotteluissa tulisi edetä mahdollisimman pian.

Eurooppa-neuvoston 12.-13.12.2019 valmistelu

Puheenjohtaja esitteli joulukuun Eurooppa-neuvoston asialistan pääaiheet, joita ovat ilmastonmuutos ja monivuotinen rahoituskehys.

Jäsenmaat antoivat puheenvuoroissaan tuen annotoidulle asialistalle. Osa jäsenmaista kytki ilmastotavoitteet ja MFF:n toisiinsa korostaen, että ilmastotavoitteisiin vastaaminen edellyttää riittävää rahoitusta. Keskustelussa painotettiin, että ilmastotoimien toimeenpanossa tulee huomioida sosiaaliset vaikutukset. Tarvetta varmistaa oikeudenmukainen siirtymä korostettiin viitaten muun muassa tulevan komission aloitteeseen oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta (Just Transition Fund). Useat maat totesivat, että rahoituksesta päätettäessä tulisi huomioida maiden erilaiset lähtökohdat.

Keskustelussa nostettiin esille myös EU-Afriikka-kumppanuus sekä eurohuippukokous.

Puheenjohtaja painotti yhteenvedossaan, että EU:n on tärkeä täyttää ilmastositoumuksiinsa kohdistuvat odotukset.

Oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisen vahvistaminen unionissa

a) Näkemystenvaihto perusoikeusviraston (FRA) johtajan kanssa

Neuvosto kävi julkisen näkemystenvaihdon perusoikeusviraston (FRA) johtajan Michael O’Flahertyn kanssa.

O’Flaherty korosti puheenvuorossaan perusoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen kytköksiä, jotka myös EU-tuomioistuimen (EUT) presidentti Lenaerts on hiljattain nostanut esille. Perusoikeuksien tulisi olla keskeisesti mukana oikeusvaltioperiaatetta koskevassa keskustelussa. O’Flaherty viittasi myös Euroopan neuvoston Venetsian toimikunnan laatimaan tarkistuslistaan (rule of law checklist). Erityisesti oikeussuojan saatavuus (access to justice) ja tasa-arvo liittyvät perusoikeuksiin. Perusoikeuskirjan 10 merkkipuotta juhliitaan parhaillaan. Vuoden 2014 päätelmissä neuvoston oikeusvaltiovuoropuhelusta viitataan erityisesti objektiivisuus-, syrjimättömyys- ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteisiin. Työn tulee perustua luotettavaan tietoon, jollaista keräävät erityisesti YK ja Euroopan neuvosto noin 60 arviointielimen kautta. Myös FRA on ottamassa käyttöön uuden välineen (EU Fundamental Rights Information System, EFRIS).

O’Flaherty piti tärkeänä, että aiemmista kokemuksista ja dialogeista otetaan oppia tulevaa varten. Oikeusvaltioperiaatetta koskeva dialogi on kehittynyt monologista dialogiksi. Kehitys on osaltaan vahvistanut kansalaisten luottamusta. Tulevaisuudessa voidaan vielä ottaa oppia kansainvälisistä kokemuksista, erityisesti YK:n piiristä (mm. korruptiota koskeva sopimus ja YK:n Periodic Peer Review). Kansalaisyhteiskunta on kytkettävä entistä tiukemmin mukaan näihin menettelyihin.

Tehtyjen gallupien mukaan kansalaiset haluavat enenevässä määrin osallistua perusoikeuksia koskeviin menettelyihin.

Käytetyissä puheenvuoroissa kiitettiin FRA:ta arvokkaasta työstä ja peräänkuulutettiin EU:n yhtenäisyyttä yhteisten arvojen turvaamisessa ja vahvistamisessa. Ongelmien ennaltaehkäisyä pidettiin ensiarvoisen tärkeänä. Kytkestä perusoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen välillä korostettiin. On tärkeää turvata vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue, jolla ei ole sisärajoja. FRA:n EFRIS-väline voi osaltaan tarjota keinoja tähän. Keskustelussa korostettiin, että oikeusvaltioperiaate on tärkeä aihe ja että myös viimeaikainen EUT:n oikeuskäytäntö on selkiyttänyt kysymystä. Komissiolla on tunnustettu rooli oikeusvaltioperiaatteen alla. Sen toivottiin huomioivan EFRIS-välineen omassa työssään. Monet delegaatiot ilmasivat asiakohdassa myös tukensa neuvoston oikeusvaltiovuoropuhelun uudistamista koskevalle päätelmäluonnokselle.

Komissio (Timmermans) toivoi koko neuvoston olevan sitoutunut oikeusvaltioperiaatteen turvaamiseen ja vahvistamiseen. Esimerkiksi tasa-arvoon liittyvistä kysymyksistä, kuten naisten ja miesten palkkaero, on tärkeää saada mahdollisimman paljon tietoa. Komissio on tunnustanut FRA:n merkityksen tiedonkeruussa. Myös EFRIS voi olla monin tavoin hyödyksi. Kattava tietopohja edesauttaa johtopäätösten vetämistä ja siten oikean politiikan tekemistä.

Puheenjohtaja veti keskustelun yhteen toteamalla sen olleen hyödyksi oikeusvaltioperiaatteen vahvistamista koskevassa työssä.

b) Päätelmät neuvoston oikeusvaltioperiaatetta koskevan vuoropuhelun arvioinnista

Ennen varsinaista päätelmäkeskustelua Saksa antoi lyhyen tilannekatsauksen Belgian ja Saksan aloitteesta oikeusvaltioperiaatetta koskevan jäsenvaltioiden välisen vertaisarviointimekanismin luomiseksi. Keskusteluja aiheesta jatketaan.

Tämän jälkeen puheenjohtaja esitteli neuvoston päätelmäluonnoksen korostaen, että tekstissä on laajalti huomioitu jäsenmaiden kommentteja ja että se on puheenjohtajan mielestä tasapainoinen. Päätelmäluonnoksen mukaisesti neuvoston oikeusvaltiovuoropuhelusta tulisi kehittää vuosittainen stocktaking-keskustelu oikeusvaltioperiaatteen tilasta unionissa. Päähuomio olisi oikeusvaltio-ongelmien ennaltaehkäisyssä inklusiivisella ja rakentavalla tavalla dialogin ja parhaiden käytänteiden vaihtamisen kautta. Stocktaking-keskustelussa voitaisiin hyödyntää komission vuotuista oikeusvaltioraporttia.

Päätelmäluonnos sai kokouksessa laajaa tukea, mutta kaksi delegaatiota piti etenkin viittausta komission vuotuisen oikeusvaltioraporttiin ongelmallisena. Aiheesta käytiin pitkä keskustelu, jonka aikana puheenjohtaja teki vielä kompromissiehdotuksia päätelmätekstiin. Myös yleisten asioiden neuvoston roolia suhteessa muihin neuvostokokoonpanoihin täsmennettiin.

Puheenjohtaja veti keskustelun lopulta yhteen toteamalla, että konsensusta päätelmistä ei valitettavasti saavutettu, eikä neuvoston päätelmiä siten ole mahdollista antaa. Aiheesta annetaan puheenjohtajan päätelmät, jotka perustuvat neuvoston kokousta varten jaettuun päätelmäluonnokseen yleisten asioiden neuvoston roolia koskevin täydennyksin. Puheenjohtaja totesi, että päätelmillä on 26 jäsenmaan tuki.

Laajentuminen sekä vakautus- ja assosiaatioprosessi

Puheenjohtaja muistutti, että kyseessä on tilannekatsaus. Tarkoituksena ei ole toistaa lokakuun keskusteluja, vaan katsoa eteenpäin ja pohtia seuraavia askeleita. Yhtenäinen viestintä, Länsi-Balkanin maiden eurooppalaisen perspektiivin vahvistaminen ja Eurooppa-neuvoston tulevien keskustelujen pohjustaminen on tärkeää. Komissio tuki puheenjohtajan lähestymistapaa.

Aiheesta käydyssä keskustelussa toistettiin pitkälti aiempia kantoja. Esille nousi myös kysymys EU-jäsenyysneuvotteluprosessin uudistamisesta. Ranska esitteli lyhyesti ennen kokousta jakamansa nonpaperin. Jotkut jäsenvaltiot viittasivat komission puheenjohtajalle lähettämäänsä kirjeeseen todeten

valmiutensa tarkastella jäsenyysprosessin uudistamista mutta korostaen tarvetta edetä samanaikaisesti Albanian ja Pohjois-Makedonian kanssa. Monet toivoivat komission esittelevän alkuvuodesta ajatuksia jäsenyysprosessin uudistamiseksi.

Puheenjohtaja veti keskustelun yhteen toteamalla, että jäsenmaiden kesken vallitsee yhteisymmärrys yhtenäisestä viestinnästä, Länsi-Balkanin maiden eurooppalaisesta perspektiivistä ja EU:n aktiivisesta roolista alueella, maiden uudistustyötä tukien. Myös ajatus laajentumispolitiikan uudistamisen tarkastelusta komission esitysten pohjalta sai kannatusta. Neuvosto jatkaa keskustelua seuraavista askelista, etenkin Albanian ja Pohjois-Makedonian osalta, pohjustaen asiaan palaamista Eurooppa-neuvostossa lokakuun Eurooppa-neuvostossa sovitun mukaisesti. Moni korosti, että työtä tulee viedä eteenpäin samanaikaisesti eri raiteilla.

Muut asiat

Ei muita asioita.

Suomen edustajat

Ministeri Tuppurainen ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

14173/19 Presidency conclusions - Evaluation of the annual rule of law dialogue

Liitteet

Viite

Asiasanat	Eurooppa-neuvosto, ilmastonmuutos, laajentuminen, Oikeusvaltioperiaate, rahoituskehykset, YAN Yleisten asioiden neuvosto, toimielinten väliset suhteet
Hoitaa	OM, SM, UM, VM, VNK, YM
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MMM, OKM, PLM, SP, STM, TEM, TK, TPK, TULLI, VTV